

Ennek a számnak az ára 4000 korona.

Negyvenhatodik évfolyam.

8. szám.

Debrecen, 1926 február 20.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

NAGY KÁROLY

Erdélyünk szenvedő református magyarságának olyan gyásza van püspökének az örökkévalóságba költöztével, amelyet mélyen sajnó szívvel éreznék és hordoznánk vele mi, többi református magyarok még akkor is, ha nem épen *ma* érte volna őt és minket eza gyász s ha nem fájna is nekünk, különösképen mai napság, minden egyéb seb is, amelyet erdélyi testvéreink szívén akár az elnyomó dűrva keze szakít, akár az Atya titkos bölcseséggel próbáló drága keze üt. Ami a legközvetlenebbül fájdalmas a Nagy Károly halálában, épen az, hogy vele az erdélyi református (sőt nem is csak a református) magyarság lelki és erkölcsi ellenállóképességének egyik legimpozánsabb személyi erőtenyezője szűnt meg e földön lenni és hatni. Mint ilyen, lett a szerepe történelmivé, minden hazáját szerető és annak területi integritását visszaszító magyar ember örök emlékezetére méltóvá, innen és túl a trianoni gránicon. Püspökségének hét esztendeje, mindössze egy félév leszámításával, már a tényleges román impérium alatt tölt el, tehát jóformán nem volt egyéb, mint egyetlen nagy martirium.

Nagy Károly püspök ezt a martiriumot keresztyén férfihoz és lelkipásztornhoz illő módon hordozta. A Kegyelem megadta neki, hogy folyton növekedjék a terhe alatt. Minél többet kellett szenvednie személyében, magyar érzésében és református keresztyéni öntudatában Erdély új urainak leleményességben kifogyhatatlan, brutális, mohó nationalismusa részéről, a hite annál mélyebb lett, látásai annál tisztábbak, szava annál prófétaibb.

Még teológus koromban — jól bent a béke éveiben — hallottam egyszer tőle egy megrázó prédikációt e titokzatos mélységű deuterójesaiási ígéről: „*Lelke szenvedése által látni fog...*“ (Ésa. 53. 11. a.) Ki gondolt volna arra, hogy ehhez az ígéhez egykor az ő szíve vérével fog kommentárt írni az Úrnak ez a

szenvedő szolgálja, akit az ő Ura kiváltságos módon méltóztatott a mások terbeinek szenvedés által való hordozására — kiváltságos mértékkel részletetett az Ő Fiának megváltó keresztyében, életadó halálában!

Pedig az ő számára még a közönségesebb, mindennapibb fajta szenvedések is különösen nagy lelki terhet jelentettek. Rendkívül érzékeny idegrendszere, minden legkisebb benyomásra azonnal hevesen reagáló, teljesen impulzív és impresszionista lelki élete volt. Nem volt benne egy szikra sem a stoikusból, eibenben annál több a „Mennydörgésfiából“. Egy ilyen lélek számára már maga az nem közönséges próbát és szenvedést jelentett, hogy meg kellett tanulnia a *tűrelmet*. De megtanulta — s az az út, melyen megtanulta s az a mód és mérték, ahogyan megtanulta, Isten dicsőségére, a református név tisztességére és magyar népe javára lett Erdélyben és Erdélyen kívül.

Életének és munkásságának ezért koronája ez a megcsöndesedett, elbensőült, csöndességben és reménységben erősséget talált, Krisztussal tűrő püspöki korszak. Külső fénykora azonban ezt megelőző teológiai tanári éveire esett. Ezekben élte ki magát lobogó temperamentuma, magasrendű és mindig tevékeny etikai idealizmusa, hatalmas, metsző, az igazságért vagy igaznak vélt meggyőződéséért mindig harcrakész szava és pennája. Nagyhatású volt, mint tanár és lelkipásztornevelő, még nagyobb hatású, mint gyakorlati egyházpolitikus. Az erdélyi református jellemnek a legutolsó emberöltő alatt nem volt nála sem klasszikusabb képviselője, sem elszántabb apológétája és harcosa úgy a világnézet, mint az egyházalkotmányi formák és az egyházi élet mezején.

Testestől-lelkestől tipikus székely volt. Kisborosnyón, Háromszékvármegyében született 1868-ban, egyszerű, tisztos családból. A gimnáziumot Sepsiszentgyörgyön és Nagyenyeden, a teológiát szintén utóbbi helyt végezte. Marburgban és Utrechtben két esztendeig tanulmányozott, hazatérvén, 1892-ben teol. magántanár, 1893-ban brassói, 1894-ben nagy-

enyedi lelkipásztor lett, míg 1895-ben az akkor megnyílt kolozsvári teológiai fakultásra hívatott el a vallásbölelelet és a rendszeres teológia rendes tanáraként; így minőségben működött 1918 májusában püspökké beiktatásáig. A tudományos irodalomban Kálvinnól szóló többrendbeli értékes dolgozata mellett főként az *Institutio* első (1536-iki) kiadásának kitűnő magyar fordításával örökölte meg nevét; de írói működésének javarésze a gyakorlati egyházi publicistika terére esett, ahol félelmes erejű és ragyogó dialektikájával, meggyőződése kiméretlen bátorságával és szempontjai sokoldalúságával nemcsak szűkebb hazájában, de azonkívül is alig akadt versenytársa. Mint püspök, feledhetetlen érdemű munkát végzett nemcsak a kifelé való egyház- és nemzetvédelem terén, de azáltal is, hogy a belső, lelki megnyilvánulásnak ő maga állott az élére s az ő határozott, vezéri állásfoglalásának volt elsősorban köszönhető, hogy az erdélyi református egyház, az összeomlás első idejétől kezdve máig, egyre jobban eltelt és eltelik egy csodálatos erejű *missziói lélekkel*, az igazi evangéliumi református egyházébredésnek minden más magyar református egyházrész előtt például világló szellemével.

Élete utolsó hónapjait különösen súlyos és reménytelen testi szenvedések árnyékolják be (melyek azelőtt is, egész életében, sűrűn megmeglátogatták a törekenynek látszó s valójában mégis sokáig nagyon szívós embert) s jöbi kínok között halt meg e hó 16-ikán.

Elszoruló szívvel nézünk eltűnő alakja után s az élete áldásaiért hálát adva, árván maradt erdélyi testvéreinkért pedig buzgón könyörögve, áldjuk nemes emlékezetét.

R. I.

Kultúra és erkölcs.

A gőz feszítő erejének feltalálása s praktikus alkalmazása, az első vasút kiépítése, az első gőzhajó megindulása óta — szóval úgy száz esztendeje — a kultúra rohamléptekkel halad előre.

Aki például szereti a világtörténelmet lapozgatni, valósággal elámulhat azon, hogy az utóbbi évtizedek alatt nagyobb méretekben haladt előre az emberiség, mint például az egész középkorban, vagy mint az újkor kezdetén elröppenő évszázadok alatt.

Úgy, hogy — meglehetősen szólva — én valószínűleg helytelenítem azt a ma már sokszor hangoztatott elvet, felfogást, amikor például — éppen a mi magyar szellemi arisztokratáink — a török hódoltság, a mohácsi vész után való időkből hoznak fel bizonyos analog helyzetet, állapotot, a mai magyarság helyzetére, állapotára vonatkozólag.

Hja, kérem, akkor még nem volt vasút és telefon. Akkor még nem volt Pestnek közel egymillió lakosa. Nem volt rádió... Debrecen meg éppen csak egy nádassal, sásas tavakkal körülvett kisvároska volt ebben az időben.

S bármennyire magasztaljuk is a letűnt századok dicsőségét, a való tényállás az, hogy a legutóbbi évtizedek kulturája páratlan jelenség az emberiség történelmében.

S ha pusztán a világiak, a modern emberek szemüvegén át néznénk a mai kulturát, úgy nem maradna egyéb számunkra, mint egyedül a bámulat, a tisztelet, a hódolat korunk haladásának zseniális fáklyahordozói iránt.

Úgyde egyházi s vallásos szempontból nézve a jelenkor kulturáját, bizonyos kedvetlenség vesz rajtunk erőt. S úgy érezzük, mintha néhai csáktornyai Filó Lajos poétánk egyik dalának részletét hallanánk:

Van muzsika, vidám dal és vidám ének,
Nékem, nékem mintha téged temetnének.

Mi, vallásos, istenfélő, egyházi emberek is azt mondhatjuk a modern idők kulturájára: Van itt pompa, fény, genialitás. De hát mi lesz a morállal, a tisztességgel, a becsülettel, a hazával, a családi tűzhellyel?! S amit előre kellett volna bocsátanom: Mi lesz az anyaszentegyházzal?

Mert — rövidebbre fogva a szemlélődés, az elmélkedés fonatát — nézzük csak meg, hogy miféle dolgok, események folynak le szemünk láttára a repülőgép és a rádió korszakában. Nézzük csak meg a saját portánk előtt. Mert hát valami nagy igazság rejlik ama magyar példabeszédben: Seperjen mindenki a saját portája előtt.

Hát bizony szomorúan tapasztaljuk elsősorban is azt, hogy nálunk, reformátusoknál is jórészt elmúlt már az az idő, amikor az igazi tehetség, hivatás, a valódi vallásos szív és kedély vitte a vezető szerepet minden téren.

A lelkészi pályán például a hivatás, a tehetség — fájdalom — ma már csak olyan másod-, harmad-, sőt tízedrangú kérdés. Pedig Wels, a mai kor egyik legnagyobb történetírója, azt írja a zsidóság történetében, hogy ennek az ó-szövetségi népnek mindig az volt a szerencséje, miszerint megvolt náluk a kiváló elmék, a próféták iránt való tisztelet.

Hát így van-e ez vajjon nálunk, magyar reformátusoknál!? A régebbi időkben így volt. Ma azonban, a rádió- és repülőgép korszakában, egészen másként van.

Még alig tizenöt esztendeje, egyik legnagyobb egyházmegyénk esperese ilyen nyilatkozatot tett többek előtt egyik gyűlésen: Éppenséggel a negyedik eklézsia papja vagyok. Négyyszer voltam választás alatt. De soha egy kortes-szívert sem adtam a választóknak...

Igy van-e ez ma is!? Bátor vagyok ezt kérdezni.

Oh, bizony ma már elmondhatjuk egy-egy lelkészválasztás alkalmával — a legnagyobb-fokú, többmillió értékű valorizálások mellett — néhai jó Thaly Kálmánnak a „Tyukodi pajtás” című kedves dalából a következő részletet:

Nem egy fillér,
De két tallér
Kell ide pajtás.

Hát bizony ma már a tekintélyek, a tehetségek kora nemhogy lejárt, hanem egyenesen lesüllyedt az óperenciás tenger fenekére.

A kultura haladóban van ugyan, de a próféták értéke csökkenőben.

S most jérünk, nézzük meg csak az egyházi sajtót. Vidéki egyházi lapjaink éppenhogy tengenek. A munkatársak elvonultak szépen, csendesen, — az ő tuskulanumaikba. S hangzik Petőfinek ama vers-sora, amit a magyar nemesről írt valamikor, páratlan könnyedséggel, kedvességgel: Nem írok, nem olvasok...

S én egy cseppet sem csodálkozom azon, ha így gondolkozik ma sok, nagyon sok református pap.

Én legalább a világért sem tudom megszólalni, elítélni közöttünk azon lelkészeket, akik — keveset törődve az egyházi sajtóval — inkább a gazdasággal s a „szülő-sajtóval” törődnek, mint az egyházi irodalommal.

Komoly vallomással indokolva ezen nézetemet, kijelentem, hogy húsz évvel ezelőtt, amikor lelkésszé választattam, egyik legjobb, legőszintébb kollégámtól ilyen tartalmú levelet kaptam: Egyházi lapokkal keveset foglalkozzák, mert írhatom, hogy a világon ez a legsoványabb konc...

Hát ez igaz. Sovány konc. Nemesak azért, mert a világi sajtó, annyira-amennyire honorálja a hivatásos írók munkáját, — amiről a mi soraink között a legtöbbször szó sem lehet, — hanem azért is, mert — fájdalom — odáig jutottunk, hogy a protestáns sajtó komolyabb munkásai, akaratlanul is ellenszenvesekké lesznek bizonyos helyeken és tájakon, akiktől itten ottan — ok nélkül is — félnek és remegnek...

Ez ugyan merész állításnak látszik. De hogy mennyire igaz, erre nézve a mi szeretett püspökünknek hozom fel egyik remek epizódját „A próbáltatások idején” című művéből.

Nagyszerűen írja itt le, hogy ítélő bírāja, szóval valamelyik direktóriumbeli elvtárs, amikoron szembe nézett vele, nem birt el egy komoly tekintetet...

Valójában így van. Az igazság fénye a leghatalmasabb, a legerősebb fény a világon. A biblia szerint Izráel népe is félt, remegett a sinai hegy alatt, a magasságból lesugárzó fénytől. A jobb nevű egyházi festők is rendszeren olyanformán ábrázolják Mózeszt a tízparancsolat át-

vétele alkalmából, miszerint elfordítja arcát a lesugárzó fény elől.

Hiába, emberek vagyunk mi is. Remegünk sokszor a fénytől, a világosságtól, az igazságtól. Lemérdék igazság van kifejezve ebben a régi török közmondásban: Aki igazat beszél, kilenc városból kikergetik.

A mai materialista világban pedig éppenséggel úgy van, miszerint a babér, avagy a pálma ritkán kerül a megérdemelt helyre, homlokra, avagy kezekbe. Az egyházi sajtó munkásainak, bizony-bizony, sokszor sovány konc a jutalmuk. Hiszen hát ma, a materializmus ördöge osztogatja a babért a legtöbb helyen sok, nagyon sok esetben...

S hogy egy őszinte kérdéssel éljek: Vajjon hol, merre van ma az a hivatásos hitszónok, igehirdető, lelkész, pap, predikátor, aki amikor az első predikációt mondja abban a gyülekezetben, ahová megválasztatott, méltán így sóhajthatna fel önmagában: Engem egy magasabb erő, a Szentlélek vezetett, hozott e helyre. S amit itt mondok, tiszta szívemből mondom, mert egy felsőbb, titokzatos erő, hatalom, aki-nél összpontosul minden hanghullám, minden „rádió-vezeték”, aki mindent tud, mindent lát, hívott el erre a helyre, hogy legyek a szereter és az igazság tolmácsa...

Megengedem, hogy — hála Istennek — vannak ilyen hitszónokaink, igehirdetőink, papjaink, tanáraink. De azt hiszem, hogy ezeknek a férfiaknak a meggyőződését írom itt le akkor, amikor leszögezem azt a tényt, hogy a mai világ ragyogó kulturája sokszor, de nagyon sokszor, bizonyos disharmóniában van az erkölcs és tisztességgel.

Néhai jó Szilády János egyik jeles egyházi beszédében ezt írja: „Mutasd ki azt, hogy valamire hivatásod, tehetséged van százszor és százszor, — még nem biztos, hogy feljutsz a magasságba. Rókák és patkányok sokszor elfoglalják az oroszlánok helyét”.

Remek szavak ezek. Így van ez sokszor az életben.

De ha így van, hát akkor van-e joguk a kedvetlenségre, az elkeseredéshez azoknak, akik fájdalommal látják, hogy az erényt, a szorgalmat, a kitartást, ma sem követi nyomon a siker, a jutalom!?

A világért sem. Ehez nincs joguk. Hanem igenis, van egy szent joguk és kötelességük az egyházzal és a társadalommal szemben. Felül kell emelkedniök a mai kor morális horizontján. S meg kell győződniök arról, hogy a gyöngy a szemétdombon is gyöngy marad. A szemét ellenben szemét marad a legfényesebb szalon aranylábú asztalán is.

Felemelt fővel kell hordozniök mindenféle irigységet és rágalmat abban a tudatban, hogy mellőztetésük, lekicsinylésük teljesen érthető a mai világban, amikor a kultura és az erkölcs

hadilábon állanak egymással. Meg kell győződniek arról, hogy ennek a romlott kornak éppen ők a leghivatásosabb profétái, ígehirdetői, akikre a végzet, a gondviselés nehéz, nagyon nehéz munkát bízott.

Ennek a munkának elvégzése azonban a legszebb, a legnehezebb feladat a világon,

Baráth Imre.

Egyház

A lelkészválasztási törvény reformjához

Mikor e lap hasábjain (1925. évi 49. sz. ban) leelőször láttam, hogy a lelkészválasztási törvény égetően szükséges reformja foglalkoztatja az efelett komolyan gondolkozó elemeket is, a cikk hatása alatt magam is bátorkodtam szerény, igénytelen, de leghatározottabb meggyőződésemnek kifejezést adni. Ez, ismeretlen okokból, megkésve érkezett szerkesztőségbe s így előzte meg egy alapos törvénytervezet: a Makláró Károlyé. Ehhez kívánok most hozzászólni.

Nem szándékom az alapos munkát bírálni, csupán egyéni meggyőződésem nyilvánítani a tervezet egyes pontjai körül.

Egyik legmerészebb újítása lenne a kinevezés hatáskörének kibővítése. Ennek kodifikálásával szemben súlyos kétségeim és aggályaim vannak. A meghívás jogát elvenni egyes gyülekezetektől, amelyek nem rendelkeznek kellő anyagi erővel és csak ezért teljesen megfosztani e jogtól, jogorvoslat nélkül, veszedelmes méltánytalanság volna.

Bizony lehet, hogy a kisebb anyagi erővel rendelkező gyülekezet is sokkal helyesebben tud élni választási jogával, mint a vagyonosabb. Talán épen ő amaz „egyszerű pásztor, aki közelről jön és Jézusban hamar megtalálja a maga Királyát“ és e Királyt hirdető megválasztása és hallgatása körül is nem a külső kicsinyeskedés, versengés, hanem a belső egyetértés és ragaszkodás útján jár. De meg egyszerre megfosztani, a korlátlan, szabad választásból a néma türésre kárhóztatni, egyik végletből a másikba sodorni — feltétlenül lelki megrázkódtatással járna és én éppen itt látom a legnagyobb veszedelmet.

Az anyaszentegyház testén fekélyek vannak és fájdalommal kell hallanunk, látnunk, hogy egyes gyülekezeteknél már jól az elevenig hatottak s ha most még szabadságukat is elvennék: esetleg az eleven vérkeringés is megszűnik.

De megtörténhetik az is, hogy az egyházközség az állás betöltése után pár nappal olyan anyagi erő birtokába juthat (hagyományozás, ajándék), hogy a tervezett II. t.-c. c) p. 9. §-ban

megkívánt jövedelmet nemcsak elérni, de jóval túl is haladja és esetleg hosszú évtizedeken keresztül az a tudat bántaná gyülekezetet — különösen, ha ránézve a kinevezés nem a legszerencsésebben ütne ki —, hogyha kevéssel előbb jut az anyagi forráshoz, minden más-képpen történik, de most már nem is korrigálható!

Vajjon nem lenne ez visszahatással a gyülekezeti életre? ... Ha nem, akkor ők valóban azok az „egyszerű lelkek, kik dicsőítik és dicsérik az Istent mindazok felől, amiket hallottak és láttak“. Eppen ezért többre bízhatók s lelkészü megválasztásánál jogot is érdemelnek. De ami valószínűbb, a kinevezésben méltánytalanságot látnak s ez felborítja a hívek egyetértését és a zavarosban halászni jól tudó szekták rácsapnak az ilyen gyülekezetre s gazdag aratást érnek el. Nem vagyok pesszimista, de itt elég sötét képet látok. Eleven példák festegetik a hátteret! Ezek és sok más kétségek, sőt veszedelmek miatt nem tartom semmi körülmények között célravezetőnek és így megvalósítandónak a tervezet e szakaszát. Hogy a kinevezés rendszere a történelmi múltból igazolható, ez még nem feltétlenül bizonyít amellelt, hogy a mai is helyes volna szélesebb vonalon. Nekünk nem a régít, de a helyesebbet kell keresnünk!

A tervezet szerint a lelkészi állás betöltésének második módja lenne a meghívás. Ez a módszer az idők folyamán jól megállta helyét. A tapasztalat szerint a leghelyesebb-, a legmegfelelőbbnek bizonyult. És én a tervezetben csak itt látom a gyülekezet választási jogát élő valóságban.

A harmadik mód, a tervezet szerint, a pályázat útján választás. Ezt az eljárást, ahogy ott lefektetve van, én minden egyébnek, csak nem választásnak nevezném, pedig ez a mód, — hogy úgy mondjam — a kiváltságos gyülekezetek számára volna fentartva, amelyeknek t. i. a tervezet is meghagyná választási jogát, amit a gyülekezet a vegyes bizottságban presbiteriuma által saját kebeléből időről-időre kiküldendő 3—5 képviselője útján gyakorolna. Ugyanis szavazategyeniőség esetén a kerületi kiküldött elnök döntene s több, mint bizonyos, az egyházmegyei képviselőség javára; így ez a mód is — nézetem szerint — a kinevezésben kulminálna.

Bár a vegyes bizottság bizonyára komoly lelkiismeretességgel fogná fel a dolgot, minden az ajánlattételtől függene s így ez a mód is a gyülekezetre nézve minden egyéb, csak nem választás és a lelkészi állás betöltésének a tervezet szerinti harmadik módja is félszemmel mindig inkább a kinevezés felé tekintget.

Még hozzá a tervezet 21. § 3. bek. a választandó meghallgatását szigorúan el is tiltaná, nemcsak helyben, de másutt is. Ez már

igazán érthetetlen, anná is inkább, mert a meghívásnál meg egyenesen ideálisnak, célravezetőnek ismeri, mondván: „Nem sokkal helyesebb-é, ha a választó gyülekezetnek mód adatik arra, hogy mindenki otthon hallhassa, láthassa azt a lelkészt, akit megválasztani óhajt”.

Viszont azonban azt hiszem, abban lelkészek és világiak egyaránt megegyeznek, hogy a mostani választási törvény többet árt, mint használ. Erre a célra azonban az a javaslat, mely e lapban a Maklárjának közlése előtt ismertette volt, előttem nagyjában alkalmasnak látszik. Ennek a javaslatnak ama részét, hogy a választandó felügyelet mellett egyszer megjelenhetne, feltétlenül helyesnek tartom.

Ami a jelölést illeti, így gondolnám megoldandónak:

A pályázók már az illetékes egyházmegyei bizottságnál megrostáltatnának és e bizottság legfeljebb (5) ötöt jelölne ajánlás végett az egyházkerülethez 1, 2, 3. stb. sorrendben. Ez öt közül kerületi bizottság nem feltétlenül ugyanazon sorrendben kettőt, legfeljebb három ajánlana megválasztásra, de semmi esetre sem egyet, mert ez a központi kinevezési rendszerhez vezetne, ami ismét sok veszedelmet rejtene magában.

Mi is bíraltatik el egy lelkésznél? I. Elméleti és tudományos képzettség, II. gyakorlati ismeretek s végül III. szónoki tehetség. A két elsőt, talán legfontosabbat a jelölésekkel és ajánlásokkal elbírálná az arra hivatott felsőbb fórum, az utóbbit, nem kevésbé fontosat pedig alkalma volna elbírálni az említett egyszeri megjelenésnél arra illetékesnek, az ő állandó szolgálatát igénybe venni szándékozó gyülekezetnek.

Az már aztán másodrangú kérdés, hogy az egyházmegyei jelölő bizottság a gyakorlati ismeretek elbírálásánál tekintettel lenne a szolgálati évekre, különösen a nem paróchus lelkészeknél.

Végül, hogy a minden baj szülő okának, a korteskedésnek is lehető végsőkig eleje vételessék, pályázók csak az ajánlás jogerőre emelkedése után értesítenének az eredményről az egyházmegye útján, mely értesítéssel kapcsolatban az ajánlottak felhivatnának, hogy kitűzött időben, de legfeljebb egy héttel a választás előtt, egyszerre jelenjenek meg próbaszónoklatra.

Ilyen rendszer mellett nem is annyira csorbították gyülekezet választási szabadsága, mint inkább helyes irányba tereltetnék.

Hódmezővásárhelyi-pusztá.

Dr. Jakab László,
református lelkész.

Konventi elnöki tanács volt Budapesten, február 17-én és 18-án.

Hozzászólás egy törvénytervezethez.

Az egyháztagek fegyelmezése tárgyában készült s e lap f. évi 6. számában megjelent törvénytervezet egy jobb jövő fényugarát veti előre. Debuisset pridem. Istené legyen a hála, hogy végre van s hogy éppen ebben a fogalmazásban van.

A tervezet, melyet a debreceni presbyterium terjeszt a zsinat elé, természetesen az egyetemes egyházra kiterjedőleg kívánja szabályozni a szóban levő kérdést. Egyetemes érdekek tehát, hogy az alkotandó törvény mind-ama szempontokra kiterjeszkedjék, amelyek, habár a kezdeményező egyházban szerencsére nincsenek is előtérben, az egyetemes egyház érdekében mégis kellő figyelemben részesítendőek.

A közvélemény nyilvánossága elé tárt tervezethez mások bizonyára más szempontból is hozzá fognak szólni, -- a kérdés eléggé fontos ahhoz, hogy ez így történjék --, én itt most csupán azt a kívánságomat óhajtom kifejezésre juttatni, hogy a szektákkal való kacérkodásban nyilvánuló hűtlenséget, mint fegyelmi vétséget, kifejezetten törvénybe kellene iktatni. Mert jóllhet, a vétségek felsorolása a tervezetben normatív és nem taxatív és jóllehet, a hűtlenségbe ütköző cselekedetek fegyelmi vétséget képezvén, a tervezet szerint e kategóriába az általam kiemelni kívánt vétség is besorozható: ám némely gyülekezetben (mint főként az enyémben is) a veszély oly nagy, az enémű vétség oly gyakori s a hívek egységének felfogása etekintetben oly laza, hogy az erre való kiterjeszkedést feltétlenül szükségesnek ítélem.

Míg a baptisták még akkor is vonakodnak templomunk küszöbét átlépni, amikor a mi egyházunkbeli hozzátartozójuk temetésén kellene megjelenniök, inkább azon erőszakoskodnak, hogy a református halottat az ő szertartásukkal temessék, addig a mi hűveinkkel gyakran megesik, hogy a mi templomunkat s a baptista imaházat parallel látogatják, azt hangoztatván, hogy „ott is az Úr Jézus evangéliumát hirdetik, ott sem hallanak rosszat”. Nem akarják észrevenni, hogy a baptisták nem ilyen liberálisak velünk szemben s egyelőre nem gondolnak arra az időre, amikor — bemerítkezvén — nekik is meg lesz tiltva a két oltáron való áldozás. A baptisták, egyéb tekintetben való tudatlanságuk s elíogultságuk mellett is, etekintetben jó pszichologusok: nem rohanják meg azonnal teljesen az imaházukba betévedni kezdő hűveinket, egyideig, nehogy elidegenítsék őket, kimélik előttük egyházunkat, hogy azután, amikor annak ideje elérkezett, a megtántorítás munkáját annál alaposabban elvégezzék. Meg kellene tehát találni az alkotandó törvénynek az etekintetben hajlamos hűveinkkel szemben a fegyelmezésnek hatékony

módját, mert bármilyen ártatlannak tűnjék is fel némelyek előtt kezdetben a dolog, mégis igaz etekintetben is az ovidiusi elv, hogy principiis obstar, mert aki ma még hozzájuk is jár, holnap már nem fog járni hozzájuk. Szükséges volna tehát törvényes fegyvert (fegyelmezési eszközt és módot) adni a szektákkal hadakozó lelkipásztor kezébe az ilyen kétkulacsoskodó s másoknak is rossz példát mutató baptista (általában szekta) jelöltekkel szemben, amelynek idejekorán való alkalmazása nem egy esetben észretéríthetné a tévelygés ösvénye felé megindulókat.

Mivel a törvény súlya és ereje növelné ily esetekben lelkipásztori beavatkozásunk súlyát és tekintélyét, javaslom a szóban levő, kiváló tervezetnek ilyen irányú kibővítését.

Berettyóújfalu, 1926 febr. 8.

Dr. Hajdu Gyula,
lelkész.

Az egyháztagok fegyelmezésére vonatkozó törvénytervezethez.

A magyarországi református egyház egyeteme mély hálával fogadja bizonyára a főtiszteletű Püspök úrnak egyházfegyelmi törvényjavaslatát. Mi, lelkipásztorok, kik az eke szarván tartjuk kezünket s akik teljes lélekkel azon igyekszünk, hogy a régiék buzgóságát s öntudatosságát öntsük bele református egyházunkba, mi éreztük, hogy a régiék egyházfegyelme nélkül a mi törekvő munkánk a kellő eredményt elérni nem képes.

A benyújtott törvénytervezet az óhajtott szükségletet teljesen pótolja. Benne van Krisztus szeretete s szigorúsága; büntetése és megbocsátása. Rövid, tömör, mégsem hiányzik belőle semmi. Mégis jó, ha a legfőbb vezért nemcsak a buzgó hit, evangéliumi kegyesség s krisztusi szeretet, hanem világi képesség, jogászai elmeél is ékesítik. Ennek tulajdonítom, hogy ez a javaslat olyan pontosan beleilleszkedik nemcsak az Egyházi Törvényekbe, hanem még árnyalatával sem sérti az államnak a törvényeit sem. Mert bizonyára az állam törvényeihez való alkalmazkodásnak az eredménye az, hogy, bár a legtöbb egyházfegyelmi szabályzatban az egyháztagok vétkei közé van sorozva a keresztelezés és házasságkötés elmulasztása s a gyermekek vallására vonatkozó reánk nézve káros egység, ebbe a törvénytervezetbe ezek expressis verbis felvéve nincsenek, holott sokkal kisebb vétkek felsorolva vannak. Ennek oka pedig az én látásom szerint az, hogy az 1895 : XLIII. t.-c. I. fejezet 4. §-a azt mondja: „Egyházi fenyték nem alkalmazható senki ellen abból az okból, mivel az illető törvényben rendelt valamely polgári kötelességét teljesítette, vagy törvényben tiltott valamely cselek-

ményt nem vitt véghez, vagy pedig mivel törvény által engedett polgári jogait szabaddon gyakorolta.

Ugye, milyen lojalisak vagyunk mi, reformátusok! A legnagyobb veszély fenyeget a hitetlenség, a szekták s a római türelmetlenség részéről s mi mégcsak árnyékát is kerüljük annak, hogy összeütközésbe kerüljünk hazánk törvényeivel. Ugyanakkor a római katolikusok nem törődnek ilyesmivel. Nekik sem volna szabad megtagadni az egyház lelki javait azoktól, akik a javunkra kötnek egyezséget, sőt most már még azoktól is, akik egyezség nélkül a protestáns lelkipásztor előtt kötnek házasságot. S mégis gyakorolják évtizedek óta. Őket nem fogja a törvény. Nekik minden szabad, mégis elsőrangú magyarok! S azok, akik saját káruk árán, felekezeti érdekük megsértésével alkalmazkodnak hazájuk törvényeihez, azok — úgy hirdetik most mindenfelé — a múltban sem voltak, jelenben sem azok s ezután sem lehetnek jó magyarok!

Nahát én ebbe nem tudok belenyugodni! Legyünk lojalisak, alkalmazkodjunk hazánk törvényeihez, de mutassunk rá mindenütt, ahol csak tudunk, a kétféle mértékre. Követeljük a „jus placeti“-nek ismét életbe léptetését. Ne hirdethessen ki a római katolikus egyház a hazája törvényeivel ellenkező rendelkezéseket s gyakoroljon évtizedeken keresztül sértetlenül oly intézkedéseket, amelyért a másik felekezet lelkipásztorát a törvény szigorú büntetése fenyegeti. Egyebekben csak a következő szerény észrevételem lenne a javaslatához.

1. A 3. § alatt a „Fegyelmi büntetések“ b) pontjába én felvenném nemcsak az egyházközségi, hanem mindennemű egyházi tisztségválasztás és választhatóság jogától való megfosztást. Mert így nem lehet pl. valaki presbiter, de lehet egyházmegyei tanácsbíró stb., pedig az sem kívánatos.

2. Az előzetes eljárást bizonyos súlyosabb, szinte jóvátehetetlen esetekben mellőzendőnek tartanám, pl. országos törvényekbe ütköző vétségek, vagy éppen a reversális esetén.

3. Soknak találok az életbeléptetésnek három évre való elhalasztását. Nehéz addig várni! Hadd lépjen érvénybe akkor, mikor a készülő törvénynek többi módosítása.

Ujfehértó.

Porzolt István.

A Kétszerkettő folytatását jövő számunkban már megtalálja az olvasó. Annak, hogy most két számból kimaradt, egészen apró technikai oka volt. Sokszor azonban egészen apró okok is komoly eredményeket okoznak. Mint amilyen komoly eredmény volt az adott esetben olvasóink kielégítetlenségének érzése, akik ugyanis csalódottan nélkülözték az Andrássy Kálmán bölcsességének mézhez hasonló csöpgését.

Irodalom

„Bizonyágtétel“. *Egyházi beszédek.* Írta: *Vásárhelyi János. Torda, 1925. 8° 319 lap.* A fiatal és erős vállain már esztendők óta esperességet is viselő, előbb besztercei, majd dési, most pedig kolozsvári (magyar-utcai) lekipásztornak erre a 63 beszédére, összefoglaló benyomásként, leginkább azt mondhatjuk, hogy valami különös, friss üdeség csapja meg belőlük az ember lelkét. Nincs az a mély lelki és bibliai probléma, — pedig olykor igazán a legmélyebbekhez nyúl — amelynek tárgyalása közben nehézkessé, homályossá, komorrá válnék. Beszédeinek a szerkesztése épen olyan magától értetődő, mindig logikus, de sohasem merev, mint amilyen önként adódik textusának a megmagyarozásával karöltve témájának a kifejtése mindig szerencsésen és ötletesen, sohasem keresetten és erőltetetten megválasztott kiindulásai-ból. A szerzőt, e beszédei olvastával, a legjobban lebilincselni tudó mai magyar igehirdetők egyikének kell, hogy megállapítsák még azok is, akik nem ismerik közelebbről az ő, beszédeiben oly híven tükröződő, vonzó egyéniségét és nagy értéket képviselő személyes pásztorkodását. Fejtegetés- és előadásbeli könnyedsége azonban nem jelent fölszínességét: a beszédek áttetsző, csaknem üvegtiszta levegőjén át mély tanulmányok távlataira esik kitekintés. Vásárhelyi rendkívül sokoldalú fogékonyságra, de ennek megfelelő elmélyedésre is képes homiléta, aki a vett legkülönbözőbb hatásokat is úgy tudja lelkiileg földolgozni, hogy azok sokszerűsége nem veszélyezteti igehirdetésének egységesen egyéni irányát és szellemét. Inkább csak abban a tekintetben jár némi ártalommal ez a sokoldalú receptivitas, hogy a szerző sokszor kellett volna kevesebb önmérsékletet tanusít a sokféle olvasmányai-ból bőven kínáló *illusztrációs anyag* fölhasználásában. Ez a modern prédikátorok egyik legnagyobb kísértése: abbeli aggodalmas és becsületes törekvésünkben, hogy csak valamiképen nehézkessé, elvontakká, unalmasakká ne váljunk, kapva-kapnak a legkülönbözőbb prózai és verses citátumokon, különösen pedig a „példának okáért“ elmesélendő történetkéken, amely utóbbiakat rendszerint még kevésbé választjuk meg, mint az előbbieket; nemcsak a történelmi hitelességük kérdésével nem érünk rá törődni (pedig az apostolok utódainál a II. Péter 1:16 alapján ez is fontos volna!), de még azzal sem, hogy a nagyobb részükre a híres olasz szálló igének — „*ha nem igaz is, jól van kitalálva*“ — rendszerint csak az *első fele* talál. Ennek a kísértésnek Vásárhelyi sem mindig tud ellenállani: ez és ezzel kapcsolatban néhány sietős elírása, valamint stílusának a mindig szép tartalommal nem mindenütt egyenértékű volta a legnagyobb hiányérzetünk (a fájdalmasan sok sajtóhiba mellett szép kötetével szemben, amelyet azonban így is a legjobb lelkiismerettel s a legmelegebben ajánlhatjuk, különösen fiatalabb igehirdetőinknek tanulmányozásra és követésre. **ri.**

Balásfalvi Kiss Ernő: Az Élet Fia. Versek.

A Bethlen-könyvkereskedés bizománya. Annak, aki az egészséges, tiszta érzéseknek értelmes mondatokban elmondását többre értékeli a dekadens irányú és zagyva-nyelvű írásoknál, a Balásfalvi Kiss Ernő kötete több örömet okozhat, mint a modern magyar irodalom némely mondvacsinált óriásának munkája. Ez azonban nem jelenti azt, hogy kölönösebb költői becsét is lehetne tulajdonítani a Kiss Ernő könyvének. Nagyon is szemhatáron mozgó gondolatok vagy ötletek vannak e versekben. S a verselés technikája, néhol a nyelv is olyan, mintha hetven év előtt íródtak volna e poémák. Különösen a rímek azt látszanak beszélni, hogy a szerző nem törődik az Arany János szabályaival. De mivel minden részében magyar érzés és tiszta erkölcs jellemzi s mivel néhány darabja formailag is sikerült, a kötet megérdemli az elolvasást s a szerző — aki református lelkész — a támogatást.

Ebből a világból.

A napi politika zürzavaros kaleidoszkopjánál, amely még mindig a frankhamisítás ügyének körében pártszempontok érvényesíthetésének szomorú és nem valami magas ethikai felfogásra valló vergődését mutatja, sokkal inkább érdekelhet bennünket az a cikk, amelyet, mint a „Felekezeti külpolitika“ című cikksorozat negyedik részét a Pesti Hírlap február 7-iki száma a vasárnapi mellékletén közöl. A cikknek a szerzője Hegedüs Loránt, volt pénzügyminiszter, dunántúli egyházkerületünk világi tanácsbírája s országos zsinatunk tagja, aki — bár a forradalom utáni időben vált hazaszeretetének áldozatává — minden ízében a forradalom előtti világ magyarjai közül való. Ami azt jelenti, hogy szabadelvű, anélkül, hogy radikális túlságokban járna és a maga egyházához rendületlenül ragaszkodó, anélkül, hogy más felekezetek ellen gyűlöletet szítana.

Ebben a négy részből álló cikksorozatában arról írt Hegedüs Loránt, hogy a Magyarországon levő vallásfelekezetek mindegyike megtalálhatja a módot arra, hogy a külföldön hazájának szolgálatára álljon. A római katolikusok, különösen a főpapság, a pápa útján, a zsidók a külföld pénzemberei útján tehetik kedvezőbbé Magyarország helyzetét. A negyedik és utolsó cikk a protestánsokról szól. El van benne mondva, hogy a franciáktól nem remélhetünk semmit, — akikre támaszkodnunk kell, a németek, angolok és Amerika. A németek közt a vezérállam és egyébként is a lakosság többsége protestáns. Az angoloknál és amerikaiaknál szintén a protestáns lakosság révén lehet az összeköttetést megtalálnunk. Hogy erre a lehetőség mennyire meg van, azt a maga tapasztalataiból sok érdekes példával bizonyítja. Többek közt elmondja egy nagy diplomatával történt tárgyalását, akit minden panasz és kérelem hidegen hagyott. „De mihelyt az elé a kérdés elé állított-

tam, eltűrik-e, hogy Erdélyben a kettős kereszt elnyomja a presbiteri egyházakat, akkor, valószínűleg először az életében, felugrott a helyéről és azt mondta: Ezt nem tűrjük el“.

Akinek van szeme a látásra, Hegedüs Loránt felvilágosítása nélkül is megláthatta volna ugyan, hogy a világháború óta ami rokonszenvet szegény Magyarország a külföldtől tapasztalt, azt első sorban protestáns lakosságú államoktól — Németországon, Anglián és Amerikán kívül Svájtól, Hollandiától, a Skandináv országoktól — tapasztalta. De hogy itt Magyarországon milyen kevés a látni tudó ember, semmi sem mutatja inkább, mint az, hogy Hegedüs Lorántnak így kell írni: „Nem a protestáns egyházaknak, hanem Magyarországnak kívánom azt, hogy külpolitikánk a protestáns egyházak útján be tudjon kapcsolódni az angol-saxon világba. . . Ennek első következménye az, hogy a magyar protestáns egyházaknak minden hátratétele, különféle térítgetések ártanak az országnak. A protestáns egyházakat Magyarország feltámasztása érdekében kell felemelni, ebből haszna lesz reformátusnak, katolikusnak, zsidónak egyaránt“.

A nagyon szép és a világ, meg a kulturélet komoly ismeretén alapuló fejtegetések elolvasása után valami mélységes szomorúság vett erőt rajtunk. Íme az ember, aki világosan és tisztán megmutatja nemzetének a helyes utat. De mit ér. Hegedüs Lorántnak az a sorsa, hogy a mai Magyarország ne értse meg és ne is higgyen neki.

Külföld

Az orosz nép köztudomásúlag a világ egyik legvallásosabb népe. A bolsevizmus reakciója, a cárizmus politikai és az orthodoxia államegyházi rendszere ellen a legvadabb keresztényellenességgel kapcsolódván, igyekszik ugyan a népet atyái vallásától elidegeníteni, azonban ez még eddig nemhogy sikerrel nem járt, de egyenesen a vallásosságnak a fanatizmusig fokozására vezetett, úgy, hogy ha az kétséges is, hogy a bolsevizmus felszámolása után a cárizmus és az államegyházi rendszer visszatérhetnek-e a maguk érintetlenségében, az egy pillanatra sem kétséges, hogy az orosz nép tömegei a bolsevizmus hatása alatt egészben véve még vallásosabbak lesznek, mint azelőtt voltak. A vallásüldözésre feleletül a vallásos rajongás tünetei sokszor egészen közép-kori formákban jelentkeznek. Így például legújabbán azt olvassuk, hogy különös csodálások különféle nemei mutatkoznak. Templomok kúpolásainak megkopott aranyozása egyszerűre megfényesedik, évszázadok óta megfeketedett híres szent képek egyszerre régi színeikben kezdenek ragyogni, még pedig — mint a tanúk százai állítják — minden külső behatás nélkül. Ezeknél a valláslélektanilag igen érdekes és nem megmagyarázhatatlan je-

lenségeknél természetesen sokkal értékesebb tények azok, amelyek az orosz nép között halálmegvető bátorsággal dolgozó kisebb-nagyobb evangéliumi felekezetek által elért eredményekről beszélnek, különösen arról a nagyfokú bibliaszomjúságról, amely még a leegyszerűbb néprétegek között is megnyilvánul s amelyet a külföld alig tud kielégíteni. Az orosz léleknek ezek a végeredményben üdvös convulsiói a mi magyar protestantizmusunkat is nagyon melegen kellene, hogy érdekeljék, hiszen Oroszország nem szűnt meg hazánk és nemzetünk számára sorsdöntő probléma lenni s minden legkisebb szellemi vagy anyagi áldozatnak, amelyeket magyar evangéliomi keresztyének az orosz lélek krisztusi renaissance-éért hoznának, a jövőben talán ki sem számítható gyümölcse lehetne még.

A római szentév zarándoklatairól a pápai udvar szócsöve, az Osservatore Romano és a nagynémet katolikus Kölnische Volkszeitung, a következő érdekes számadatokat közli: Németországból körülbelül negyvenezer zarándok kereste fel a múlt év folyamán az „örök várost“, Spanyolországból tizenkétezer, Franciaországból tizenegyezer, Svájból, Angliából, Belgiumból, Jugoszláviából és Amerikából ötötezer, Magyarországból és Csehszlovákiából négy-négyezer, Lengyelországból és Ausztriából három-háromezer, Portugáliából és Luxemburgból két-kétezer, Hollandiából és Málta-szigetéről egy-egyezer, Romániából, a skandináv államokból, Azsiából és Afrikából egyenként ötszáz-nyolcszáz között, Ausztráliából háromszáz, Lettországból és Litvániából nem egészen száz. Magából Olaszországból kettőszáztizenkétezer római zarándokot számoltak meg. Ez összesen valamivel több, mint háromszázötvenezer, holott a hozzávetőleges számítások az év elején másfél-, kétmillióról s még az év végén több, mint egymillióról ábrándoztak. A megelőző szentév (1900) folyamán háromszázezer zarándokot állapítottak meg hivatalosan és így igen meglepő, hogy a háború óta világszerte hirdetett és sok tekintetben tényleg meg is levő nagy katolikus renaissance most alig ötvenzerrel többet tudott Péter széke elé hódolatra odaterelni. Az viszont nagyon érdekes és jellemző korunkra, hogy e 350,000 zarándok között *nagy számmal voltak protestánsok*, annyira, hogy a fentidézett lapok állítása szerint különösen a Skandináv államokból csaknem tisztán protestánsokból álló zarándoklatok is vonultak Rómába. Még csak azt kellene tudni, hogy a négyezer magyar zarándok között mennyi volt a protestáns és közelebbről mennyi a tisztántúli kálvinista. Mert, hogy volt, arról biztos tudomásunk van. Az a kérdés azonban, hogy az ilyenekkel veszített-e, vagy fog-e veszíteni valamit a református egyház és nyer-e valamit Róma?

Claret Antal 1851-től—58-ig kubai érseket a pápa legközelebb boldoggá fogja avatni kifejezetten azon érdeineikért, amelyeket az 1848-as mozgalmak idején a spanyolországi római katolikus sajtó és iratterjesztés szervezése körül kifejtett. A leendő új boldog erényeinek legközelebb történt ünnepélyes kihirdetésekor a pápa kijelentette, hogy ha Pál apostol a mai modern időkben élne, minden bizonnyal a sajtóban fejtené ki tevékenysége legjavát. Ezt különben katolikus atyánkfiai már régóta tudják annál inkább, mert a reformációtól és a protestantizmustól tanulták meg olyan sikeresen, hogy ezidőszerint a tanítványok messze meghaladták mestereiket.

Különfelek

A magyarság nagy gyászáról, mely Nagy Károly erdélyi püspökünk halálával érte első sorban az erdélyi, de ezáltal az egész magyarságot, febr. 16-án délelőtt érkezett a tudósítás Debrecenbe a püspöki hivatalba. A temetés febr. 18-án, délután 3 órakor volt Kolozsvárt. Debrecenből nem mehetett a temetésre senki. Ma már ehhez útlevelel kell... Nagy Károly püspök néhány év óta özvegy volt. Egyetlen fia gyógyszerésztanulmányozó, két leánya közül egyik Kolozsvárt van férjénél, a másik hajadon. De ő nemcsak gyermekeit hagyta árván, sőt nemcsak a maga egyházát. A másik két magyar egyháznak, a római katolikusnak és az unitáriusnak, a fejei magaskorú s törődött emberek. Nagy Károly az egész erdélyi magyarság vezető szelleme volt. Helyébe az Úr fog állítani más vezetőt.

A magyar társadalom a debreceni tudományegyetem mellett. Hogy a Tisza István Tudományegyetem mennyire összeforrt a Tiszántúli társadalmával, annak fényes bizonyítéka volt az a monstre-küldöttség, mely dr. Lencz Géza rektor vezetése alatt a Tiszántúli társadalmából: vármegyének, városainak küldötteiből s nemzetgyűlési képviselőiből alakulva, a m. kir. kormányhoz az egyetemi központi épület építésének ügyében január havában eljárta. Nem kisebb jelentőségű a tiszántúli társadalom szimpátiájának az egyetem iránt való az a megnyilatkozása, mely szerint a központi épület költségeihez anyagilag is hozzájárulni kíván. Naponként érkeznek pénzbeli megajánlások az egyetem Rectorához. Alexander Imre alispán indítványára Szolnok vármegye törvényhatósága az egyetemi építkezések céljára 25.000,000 koronát szavazott meg. Ugyancsak Békésvármegye, dr. Daimel Sándor alispán indítványára, szintén 25.000,000 koronát ajánlott fel. A községek közül Nyírmada képviselőtestülete, Eperjesi Dezső főjegyző ja-

vaslatára, 10.000,000 koronát. Sáp képviselőtestülete, Tiszay Gyula főjegyző javaslatára, 6.000,000 koronát, Kisvárdai képviselőtestülete 5.000,000 koronát, Tiszaszentimre képviselőtestülete, Kállay László főjegyző javaslatára, 3.125,000 koronát, Darvas képviselőtestülete, Gyarmati József főjegyző javaslatára, 2.000,000 koronát, Mátészalka képviselőtestülete, Hadady jegyző javaslatára, 2.000,000 koronát, Oros képviselőtestülete, Vay Miklós főjegyző javaslatára, 2.000,000 koronát, Kunmadaras előjárósága, Wagner József főjegyző javaslatára, 2.000,000 koronát, Nyírlugos képviselőtestülete, Kiss Lajos főjegyző javaslatára, 1.700,000 koronát szavazott meg az egyetemi építkezések céljaira. Nem hagyhatjuk azonban említés nélkül már most a magyar lélek áldozatkésztségének azokat a kitűnő példáit sem, melyeket az árvíz sújtotta területek községei nyomorúságuk közepette is mutattak a Tisza István Tudományegyetemmel szemben. Ezek adományai-val együtt azonban később fogjuk a nagy nyilvánosság elé hozni azokat a kisebb adományokat is, melyekkel csekély lélekszámú magyar községek áldoztak a kultúra oltárán. De megmozdultak a vidéki pénzügyesek is, így a Mezőtúri Népbank Részvénytársaság, mely vezérigazgatójának, Nádas Gyulának ajánlására, az egyetemi építkezések céljaira 10.000,000 koronát szavazott meg. Hiszünk és reméljük, hogy ezek az itt felsorolt nemes példák további áldozathozatalra buzdítják a magyar társadalmat, mely mindig megragadta a nemzeti kultúra ejtett gyepölőjét, amikor az állam ereje a sors csapásai miatt nem volt elegendő.

A Leánykálvineumért. Legutóbb február 13-án és 14-én Dévaványán és Kisújszálláson volt Leánykálvineumi ünnepély. Kiss Ferenc professzor tartott előadást mindkét helyen s részt vett a kis Kántus is. Az eredmény úgy anyagilag, mint erkölcsileg szép.

Ravasz László püspök, mint örömmel értesülünk, már teljesen kigyógyult gégehurutjából, amelyet az adventi és karácsonyi súlyos szolgálata idején szerzett. Még pár hetet tölt melegebb éghajlat alatt, azután megkezdheti egyházlátogatásait a vértessaljai egyházmegyében.

A kecskeméti jogakadémia kormányzóbizottsága február 19-én Budapesten ülést tartott. Az ülésen a jogakadémia fenntartásával járó terheknek az egyházkerületek közt miként megosztásáról volt szó. A most már egyetlen református jogakadémiának fenntartója ugyanis a magyar református egyház egyeteme. Úgy halljuk egyébként, hogy a kormány körében megint akció indult meg a jogakadémiák valamennyijének megszüntetése iránt. Ennek a törekvésnek az az alapgondolata, hogy a jogi oktatást Csonka-Magyarország számára a négy

Kun József késműves és műszőrűs, Debrecen, Szechenyi utca 1. sz.

egyetemi jogi fakultása kellően elláthatja, viszont a jogakadémiákat fenntartó vallásfelekezetteknek az ezen célra fordított anyagi erőket közvetlenebbül égető céljaikra is fordíthatják. Nem volt módunkban még meggyőződni, mennyiben hiteles ez az értesülésünk. Az azonban bizonyos, hogy a református egyház a maga jogakadémiáját csak akkor adhatja fel, ha más vallásfelekezet sem tart fenn hasonló tanintézetet.

Magoss György polgármestert, aki tiszántúli egyházkerületünknek nagybuzgóságú tanácsbírája, meleg ünneplésben részesítette Debrecen város törvényhatósági bizottsága abból az alkalomból, hogy közszolgálatának harminötödik évét betöltvén, nyugdíjbahelyezése aktuálissá vált. A városi közgyűlés egyhangú határozattal mondta ki, hogy a város fejlődése érdekében műhatatlan szükség lévén dr. Magoss György polgármester további működésére, felír a minisztertanácshoz, kérve a polgármesternek a szolgálatban tovább megtartását.

A szatmári egyházmegyében lesz az idén generális vizitáció. Úgy tudjuk, mindjárt a tavaszi közgyűlés után útnak indul püspökünk Révész Imre lelkészi főjegyző társaságában a szatmári ekklezsiák látogatására, melyek között sok a szám és vagyon tekintetében kicsiny, de még több, amely sokszorosan bizonyoságot tett hűségéről és az evangéliomhoz állhataios ragaszkodásáról. A szatmári atyafiak — lelkészek és világiak egyaránt, nagy szeretettel és buzgósággal készülnek a püspök fogadására, akinek személyes megjelenése eltörölhetetlen eméket hagyott még eddig mindenütt olyan helyeken is, ahol a kálvinistaságnak nem olyan kemény és mély a gyökere, mint a szatmári egyházmegyében.

Gaal Endre dr., nemzetgyűlési képviselő, egyházunk buzgó tagja, a Leánykálvineum javára 5 millió koronát adott át Sipos József esperesnek. Világi testvérünk emez áldozatkészsége mig egyfelől hálára kötelezi az érdekelteket, másfelől követendő például szolgál azoknak és ilyenek sokan vannak, kiket Isten földi javakkal áldott meg.

Diákkonferencia Debrecenben. Február 20—21-én, szombaton és vasárnap, két napig tartó konferenciát rendez a budapesti Soli Deo Gloria szövetség, a kollégium oratóriumában.

A debreceni teológusok szépen sikerült ünnepélyek keretében adóztak a gályarabok kiszabadulásának 250 éves évfordulóján a hitvallók emlékének. Február 11-én és 12-én mintegy 16 iskolában gyűlt fel az emlékezés lángja azok nevének, akik szenvedésükkel és vérükkel pecsételték meg Krisztusban való hitüket. A perselypénz a gályarabok emlékoszlo-

pán levő gályarabok neveinek újra aranyozására gyűlt.

Ifjúsági konferencia. A budapest—kőbányai egyház református ifjúsága február 2-án tartotta ötödik ifjúsági konferenciáját. A konferencián különbség nélkül nagy számmal voltak együtt, egyetemi hallgatók és egyetemet végzettek között, kereskedő, iparos, földmivelő ifjak is. Az ilyen konferenciák ádasos hatása bizonyára nem marad el, mert vezetői megértették, hogy az evangéliom, az Ige nem osztályoké, nem pártoké, hanem Isten kégyelméből egyformán mindenkié. A konferencián több kiváló előadó vett részt.

Az újpesti református egyház új lelkipásztora, Mády Gyula, február 14-én tartotta be-köszönő beszédét az újpesti templomban.

A nyirmártonfalvi egyháznak az iskola-kerítkezéshez szükséges faanyagot Debrecen sz. kir. város adományozta.

Beveridge Vilmos, budapesti skót lelkész, meglátogatta a kiskunhalasi gyülekezetet, ahol a Leánykör tea-estélyt rendezett tiszteletére. Beveridge Vilmos angolul és magyarul szólott a Leánykör tagjaihoz, rámutava a Bibliaolvasás jelentőségére az egyén és nemzet életében, Rákóczy György bibliás alakját állította a hallgatóság elé.

Harangszentelés Derecskén. Kettős ünnepségben volt része a derecskei híveknek: két teljesen új és egy újjá öntött harangot adtak át hivatásának e hó 15-én s így négy gyönyörű összhangzású hívja az előket és siralja el a halottakat a derecskei toronyban. Másrésztől ugyanekkor ünnepelte az egyház vezetése alatt álló „Polgári Dalkör“ 25 éves jubileumát. A harangszentelési alkalom szónoka dr. Kovács J. István budapesti theol. akad. igazgató; d. u. pedig Kósa Béla szamoskéri lelkész volt. A délutáni istentisztelet után a Dalkör diszgyűlésén meleg ovációban részesítették Vadon Béla és Fekete Gusztáv helybeli lelkészeket. Este pedig vallásos estély volt, amelyen Kósa Béla beszélt a kettős ünnepség jelentőségéről, melyhez a keretet a helybeli dalárdák énekszámai, Hegedüs Kálmán szavalata adták meg. Az ünnepség a derecskei hívek túlnyomóan nagyszámú jelenlétében folyt le, ádasos hatásokat hagyva a lelkékben s egy családi jellegű társas vacsorával végződött.

Az előfizetési díjak beküldését bizalommal kérjük mindazoktól, akik akár a múlt féltől hátralékban vannak, akár a most folyó fél-évre még nem fizettek.

Magyar református segélyegyleti kérvények felszerelése. Minden egyházközség, amely segélyt kíván igénybe venni, eziránt való kérvényét az

WACHA tisztít, mos, fest férfi és női fölső ruhát, inget, gallért, kézelőt Debrecen, Simonffy-u. 55.

egyházmegyei közgyűlés útján a választmány elnökéhez köteles beterjeszteni. A kérvényhez minden egyes alkalommal egy kimutatás melléklendő, amelyben az esperesi hivatal által ellenjegyezve fel legyen tüntetve: a) a folyamodó egyházközség lélekszáma a más vallásnak számának jelölésével; b) az egyházi adó percentuális száma az állami adóhoz viszonyítva; c) építkezés esetében az építési költségvetés, adósság törlesztés esetében pedig az adósság eredetének és mennyiségének hiteles kimutatása; d) az egyházközség évi költségvetésének hiteles végeredménye. A kérvényeket az *őszi* közgyűlésre kell beadni. *A segélyt nyert egyházak nyugtáját másodpéldányban, valamint a segély mikénti felhasználásáról szóló esperesi jelentést a segélykirosztás után hat hónap alatt — most május közepéig — be kell küldeni a segélyegylet elnökéhez.*

Takarékpénztári cekkszám 43,916.

Szerkesztői üzenetek.

A. K. Buj. A mostani számra már későn érkezett meg. Nagyon kérem, szíveskedjék a levélben jelzett tárgyhoz való hozzászólását is megírni. — **Dr. J. L. Györtelek.** A levelet megkaptam, az értesítést köszönöm. Nem gondolnám, hogy a tavaszi zsinat — ha ugyan lesz — az egyházi törvénynek minden cikkével foglalkozhassék. Hacsak a kikerülhetetlen feladatokat végzi el, akkor is rengeteg költségébe kerül az egyházkerületeknek. A miénknek például mindenesetre többé, mint amennyi az egyházközségekre kivetett közigazgatási adó teljes összege. — **N. B.** Utána kérdeztünk a felvilágosítást kaptuk, hogy a könyvnek kiadása körül az egyházkerületnek volt igen jelentős beleszólása, nevezetesen az egyházker. állapította meg az írói díjat, köttette a szerződést stb. Így aztán természetes, hogy a könyv árának megállapítása is az egyházker. hozzájárulásával történt. Minket úgy informáltak, hogy egy példány megállapított bekerülési ára meghaladja a 14,000 koronát, azért lett a bolti ára egyszerre ilyen magas. Ami a Révész Kálmán életét illeti, ez a könyv aztán egészen az egyházkerület tulajdona s a kereskedő olyan áron tartozik árulni, ahogy az egyházkerület végrehajtóbizottsága az árat meghatározza. Ebben az esetben éppen a bizományos könyvkereskedő hívta fel a bizottság figyelmét arra, hogy a könyv árának hirteleni felemelése káros lesz és a bizottság ezen előterjesztés hatása alatt csakugyan lejjebb is szállította a könyv árát.

A szerkesztésért és kiadásért felelős a lap-tulajdonos: **DR. KUN BÉLA.**

Pályázat a hodászi református kántortanítói állásra. *I. Javadalom:* Egyháztól föld, termény és tűzifa járandóság, 43 egység és államsegély.

II. Kötelesség: Az iskolaszék által reábizott osztályok tanítása. Kántori összes teendők végzése. Énekkar vezetése. Vasárnapi iskola vezetése. Belmisszióban segédkezés. Lelkész akadályoztatása esetén díjtalan helyettesítés.

Pályazhatnak református kántortanítói oklevéllel bíró férfiak. Kommunizmus alatti magaviselet lelkészi bizonyítvánnyal igazolandó. Okmányokkal kellően felszerelt kérvények március hó 8-ig a hodászi református lelkészi hivatalhoz adandók be. Kántorpróba csak a presbitérium meghívására, saját költségén.

Debreczeni István

órásmeister Debrecen, Péterfia-u. 8.

Speciális órák javítása
Mindennemű órák raktára

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése
Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

A háztartás, mezőgazdaság és ipar körébe vágó
összes vasárú
állandó nagy raktára.
Telefon 6.

IFJ. SZÁNTÓ JÓZSEF

papi-, úri- és egyenruhakészítő szabó cég
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY, FŐTÉR (SAJÁT HÁZ)

Számos elismerőlevél művészi, jó munkáért.
Éremkitüntetések különböző kiállításokról.

Legcélszerűbb ajándék lelkész urak részére a palást.
Cégem eddig 5000 palástot szállított s munkáért a legnagyobb haszon és jutalom az elismerőlevelek voltak. Kérem a négyesületek hasonló ajándékrendeléseit.

Tisztelettel IFJ. SZÁNTÓ JÓZSEF, az „ORLE” szabója.

Tek. IFJ. SZÁNTÓ JÓZSEF szabómeister úrnak
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY.

Nt. Györffy József lelkész úr helyi szolgálata 25 éves jubileuma alkalmával a hívek által ajándékozott papi palást szép és kifogástalan elkészítéséért szívesen tolmácsolom a hívek teljes elismerését.
Hódmezővásárhely, 1924 május hó.
Tisztelettel Czenki Ferenc, ref. ig.-tanító.

Kedves SZÁNTÓ úr! Tegnap megkaptam. Palást és kucma remek. Köszönöm. Tisztelettel üdvözli
Kispest, 1925 jún. 19. Fábrián Dénes, ref. lelkész.

Tek. SZÁNTÓ JÓZSEF úrnak
HÓDMEZŐVÁSÁRHELY.

Örömmel veszem kezembe a tollat, hogy tudtára adjam Önnek azt a boldog meglepetést, mellyel az adományozó lelkes hölgyközönség fogadta az Ön által készített „szeretet palást”-ot. Úgy az anyag, mint a kiállítás elsőrendű és minden váráhozást kielégítő. Fogadja Ön a remeken végzett munkáért a hölgyek köszönetét, mit tolmácsolni szerencsém van s egyben részemről biztosítom Önt, hogy mindenkor mindenkinek a legtisztább lelkiismerettel fogok nyilatkozni munkáiról.
Hejőpapi, 1925 július 29. Marflag Lajos, ref. tanító.

Most megjelent „KÖNYVUJDONSÁGOK“

URAY SÁNDOR:

Lelkési szolgálati napló.

Az összes református és evangélikus püspökök által ajánlva.

Ára csinos félvászon kötésben
cimaranyozással 50,000 kor.

EUCKEN:

A jelenkori vallásbölcselet főkérdései. Ára 40,000 kor.

Dr. MAKKAI SÁNDOR:

„Zörgessetek és megnyitják nektek.“ (Tanulmányelőadások, beszédek, elmélkedések a lelkipásztor naplójából. Ára 126,000 kor.

Dr. MAKKAI SÁNDOR:

Öntudatos Kálvinizmus a ref. magyar intelligencia számára. Ára 30,000 kor.

VÁSÁRHELYI JÁNOS:

„Bizonyágtétel“. Egyházi beszédek. Ára 125,000 kor.

RÉVÉSZ IMRE

centennáriuma alkalmával
rendkívüli áreszállítással

45000 korona helyett **30,000** koronáért

kapható a még kevés példányszámban levő

Révész Imre: Kálvin élete című mű.

A fenti művek kaphatók és megrendelhetők a

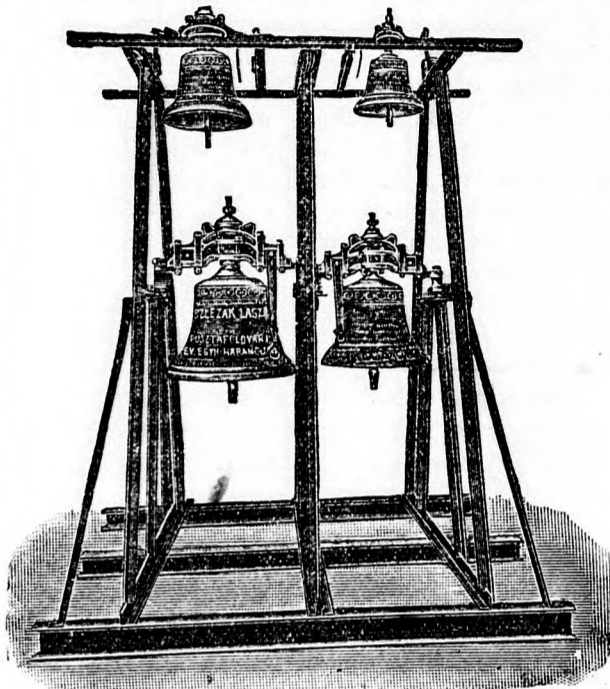
„MÉLIUSZ“

könyvkereskedésben,

Debrecen, Ferenc József-út 26.

SZLEZÁK LÁSZLÓ

harang-ércöntőde, harangfelszere és haranglábgyártó
BUDAPEST, VI, FRANGEPÁN-UTCA 77. SZ.
(Saját házában). A nyugati pályaudvartól induló BUR vasúti „ÖR-
HÁZ“ megállóhely A) B) C) J) kocsikkal. Telefon: Lipót 913-53

Az 1900. évi párizsi világ-, 1921. és 1923. évi vas- és gépipari kiállításon aranyéremmel kitüntetve. Számos egyházi elismerőlevél és az 1925. Orsz. Kézművesipari Társulat versenye a m. kir. korm. díszoklevelével kitüntetve.

Tekintetes SZLEZÁK LÁSZLÓ úrnak
haranggyáros

BUDAPEST.

A békési református egyház 1924. évi augusztus hó 17-én átvette és megszállaltatta nagy templomának tornyából az Ön által készített három új harangját. Jó lelkiismerettel kinyilatkoztatom, hogy külsőképen is gyönyörűen elkészített harangjaink kifogástalan szép csengő, a nagy harang pedig messze bűgő hangjával az egész huszonháromezer lelkes egyházam minden tagjának tetszését és megelégedését a legnagyobb mértékben megnyerte és kiérdemelte. Ennélfogva úgy a kitűnő munkáért, mint a teljesen szakszerű hangolásért nagy egyházam nevében teljes elismerésemet és hálás köszönetemet nyilvánítom.

Békés, 1926 január 4-én. Kiváló tisztelettel

Karácson András
ref. lelkész.

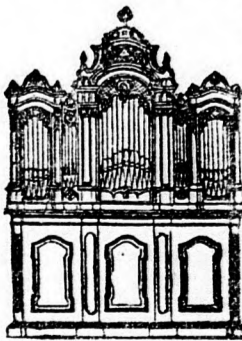
FITTLER SÁNDOR

orgona és harmónium gyára
Pesterzsébet, Határ-ut 20.

Készít:

**Új Orgonákat,
Orgonasípokát,
iskolai és templomi
Harmóniumokat.**

Javítások gyorsan, szakszerűen mérsékelt áráért
Árjegyzék és költségtérítés díjtalan

ALAPÍTTATOTT 1910-BEN